

Odad ja wastupidad sawiseinte krohw.

Krohwimata sawisein ei taha kuidagi ilmastiku mõjule wastu seista, waid ajapooksul lõheneb ja wariseb kihtidena maha. Mahawarise mine on ka arusaadaw, sest sawise tekiwad praokesed, millistesse tungib wihmawesi ja neid uhub suuremateks. Sügiseste ja talwiste ilmade juures aga jäästub wihmawesi pragudes, lõhestades ja laiendades neid ning wõttes seintelt kihid maha. Mastate wälitel alaline uhtumine ja mahawarise mine wõib ka seintele palju kahju teha ja need nõuawad alalist remonti ja hoolitsemist ehk halwemal korral wõiwad isegi kokkuwariseda.

Et neist pahedest hoiduda, tulewad seinad wäliselt katta krohwiga, milline küllaldaselt suudaks wastu panna ilmastiku mõjule ja peale selle annaks weel hoonele korraliku wälimuse. Julgesti wõib öelda, et nii wanad kui on sawiehitused, niikaua on ka katjutud sawiseinu krohwida küll igasugu wiisil ja igasugu materjalidega, kuid tagajärjed on lõpuks alati olnud kurwad.

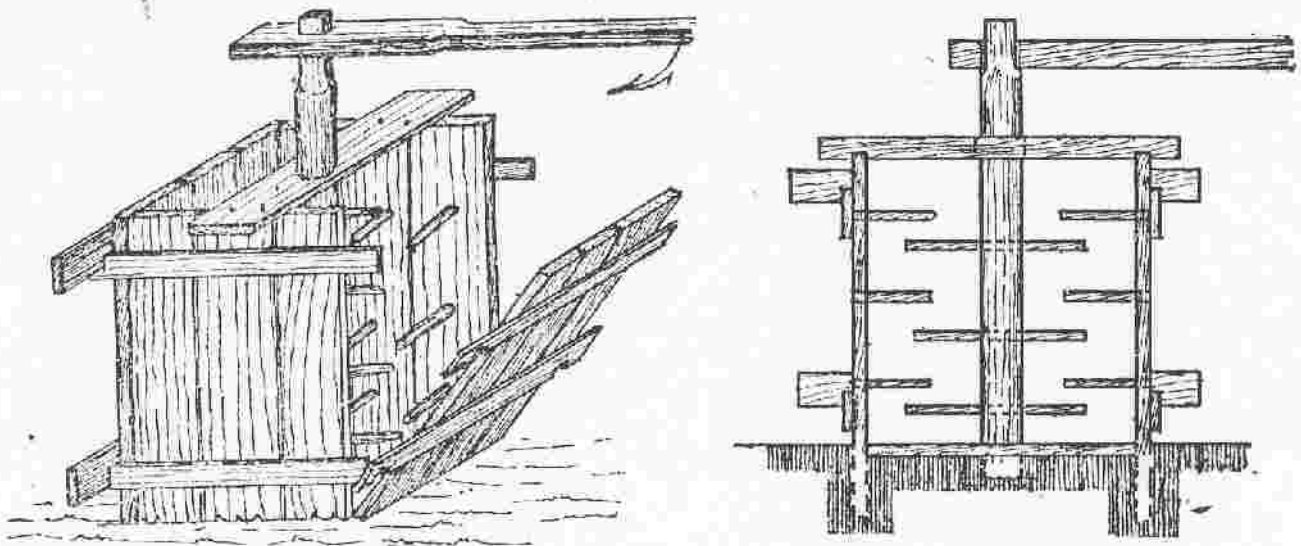
Harilikult püütakse meil seinu krohwida kas lubja ehk tsementkrohwiga, kuid kahjuks on neil mõlemil materjalil see halb omadus, et need kuidagi ei taha sawiseina peal seista ega sawiga ühineda. Selleks et krohwi kuidagi seintega siduda, asetatakse seintesse latid ja neile kiinitatakse krohwimatid ehk jälle seintesse asetatud pulkadele kiinitatakse matid ja teinekord krohwitakse ka otse puupulkadele. On ka katjutud kiwikilde seintesse toppida ja otse neile krohwida, kuid lõpptulemus on ikka ja alati üks, et sõrmega ehk pulgaga krohwile koputamisel see wastu kumab mis on tundemärgiks et krohw seinaga ei ole ühinenud. Sarnane krohw aga alati esimesel kõwemal põrutusel ehk iseenesest wariseb seinalt suurte tükkidena.

Sarnane krohwi warise mine ei närweeri üksnes hooneomanikku ja ei nõua sellelt alalist remonti, waid ehitusmaterjal lubja ja tsemendi näol nõuab tuntawat rahalist kulu.

Paljude katsete tulemusena wõib soowitada järgmist krohwi wiisi, mis ei nõua mingisugust rahalist kulu peale töö. Selleks tuleb kõigepealt leida aine mis ühineb sawiga — ja see aine on ka sawi. Et korralikku sawikrohwi saada, selleks tuleb wõtta 1 mahuoja r a s w a s t s a w i ja 5—6 mahuoja odratangu jämedust kruusa, need wee lijamisega segada hästi segami ni ja teha nõnda wedelaks kui potisepa sawi, selle seguga krohwida seinu.

Seinad wõiwad olla juba warem ehitatud ehk otse wärsked, see krohw jääb püsima mõlemale. Kui seinad on liig siledad (wormlandade wahel

tambitud) siis võib need enne krohvimist raud rehaga üle rehitseda. Enne krohvimist tulevad aga seinad alt hästi niisutada nõnda et krohv tuleb otse niiskele pinnale. Krohvimisel wiisatakse sein kõvasti sisse, tõmmatakse suure silumise lauaga libedaks ja krohwi tahenemisel wiisatakse, luhu waja, weel krohwi ja silutakse wähema hõõrumise lauaga täiesti siledaks. Tähelepanna tuleb waid seda, et krohwi kiht ei tõuse üle ühe s m pakuse ja krohvimise aeg peab olema siis kui öökülmasid ei ole, wastasel korral võib seegi krohwi kiht mahawariseda.

Joon. 53. Savisegamise kast seisab koos neljast küljest, kusjuures kahte ehk ühte külge saab kõrvaldada, teised küljed aga maasse kinnitatud. Kasti võlviisse ja külgedesse on kinnitatud pulgad, seeläbi saab savi hästi segatud. Kasti pealt pannakse sisse savi, kruus ja vesi, hoovast aetakse ümber kas hobuse või inimeste jõul, kuni savi täiesti ühtlaselt segatud, siis kõrvaldakse üks ehk kaks külge siis saab savi kätte.

Seda krohwi tuleb peale kuitvamise üle lubjata paar korda õige õhustete kihtidena, nagu teeme seda harilikult seinte juures. Krohwi savi tuleb walida täiesti puhas, raswane ja sille. Kui pärast kruusa ei leidu, siis saab seda sõelumise teel ja nimelt kõrvaldame esimest korda sõelast läbilaskmisel peenike ja teistkordsel läbilaskmisel jämedamad liivid, nõnda et järele jääb täiesti puhas ilma tolmuta ühtlane kruus. Segada võime savi ja kruusa harilikus krohwi segamise kastis. Kui on suurem ehitus ja tarvitab rohkem krohwi segu siis võib teha sarnase abinõu kui seda on näidatud joonisel ja segamiseks võime tarvitada hobuse jõudu.

Millega võime seletada, et sarnane krohv seisab seintel ja wihm teda maha ei uhu?

Kui lisame saviile juure ühtlase teradega puhast kruusa, ei saa savi sugugi lahjendatud, waid hoiab alal oma sikkuse ja jääb krohwi waid sideainena, mis omakorda sõdeneb hästi seinamaterjaliga, j. o. saviga. Savi lahjendab waid õige peenike liiw, mida käesolewal juhusel ei tohi tarvitada. Kui waadata seda krohwi suurendatud kujul, siis näeme et krohwi pealiskihis on waid teravad kruusa killukesed, milliseid hoiab omawahel kinni savi. Kui wihm uhub seda seina, siis kruusaterad wõtavad oma piinaga wee uhtumise wastu ja kui neist mõni pudeneb, siis astub jelle asemele tagumine kruusa tera. Seejuures ei tohi unustada et õhukene lubjakiht krohwil aitab omakorda seina kaitsta. Kruusaterad aga hoiavad lubja enese

küljes palju paremini kui savi. Dupjamist tuleb korrata iga paari aasta järel, milline on õige lihtne toiming. Üks hea omadus selle krohvi viisi juures on see, et tema seinad ei lõhene ega pragune. Temperatuuri muutmise korral on tema elastsus nõnda suur, et ei ole tingitud pragude tekkimine.

Suur osa meie savihitstest on täiesti ilma igasugu krohvita ja kui neid lähemalt vaadata, siis võib iga savnase seinad juures märgata lihtide mahavartsemist, mis aga ajajooksul võib seintele saada jaatusklikuks. Kui krohvita seinad aga savikrohviga, millist tööd võib iga talupidaja oma koduste tööjõududega ära teha, siis saame esiteks vastupidavad seinad ja peale selle hoone väline ilu tõuseb palju. Üks inimene ühes krohvisegu valmistamisega võib krohvita päevas 15 rüüt.

A. Sepp.